

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2011. gada 17. novembrī*

Lieta C-327/10

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Okresní soud v Chebu* (Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 1. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 5. jūlijā, tiesvedībā

Hypoteční banka a.s.

pret

Udo Mike Lindner.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Tizzano [*A. Tizzano*], tiesneši M. Safjans [*M. Saffan*] (referents), E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*] un M. Bergere [*M. Berger*],

* Tiesvedības valoda — čehu.

ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretāre K. Štranca-Slaviĉeka [*K. Sztranc-Sławiczek*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2010. gada 25. maijā,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Hypoteční banka a.s.* vārdā — J. Hrouzeks [*J. Hrouzek*], *advokāt*,

— Āehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*] un J. Vlāĉils [*J. Vlāĉil*], pārstāvji,

— Dānijas valdības vārdā — K. Vangs [*C. Vang*], pārstāvis,

— Francijas valdības vārdā — Ņ. de Bergess [*G. de Bergues*] un B. Bopēra-Manoka [*B. Beaupère-Manokha*], pārstāvji,

— Ungārijas valdības vārdā — M. Z. Fehērs [*M. Z. Fehér*], kā arī K. Sījārto [*K. Szijjártó*]
un J. Molnāra [*K. Molnár*], pārstāvji,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*], pārstāve,

— Eiropas Komisijas vārdā — M. Šimerdova [*M. Šimerdová*] un A. M. Rušo-Žoē [*A.-M. Rouchaud-Joët*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2011. gada 8. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 81. pantu, Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) 16. panta 2. punktu, 17. panta 3. punktu un 24. pantu, kā arī Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Hypoteční banka a.s.* (turpmāk tekstā — "*Hypoteční banka*") un U.M. Lindneru [*U. M. Lindner*], kura pašreizējā dzīvesvieta nav zināma, par aptuveni 4,4 miljonu Čehijas kronu (CZK) — summu, kas atbilst U.M. Lindnera parādam saistībā ar viņam piešķirto hipotekāro kredītu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

Regula Nr. 44/2001

- 3 Regulas Nr. 44/2001 preambulas 2. apsvērumā ir teikts:

“Dažas atšķirības to valstu tiesību aktu starpā, kas reglamentē jurisdikciju un spriedumu atzīšanu, kavē pareizu iekšējā tirgus darbību. Būtiski ir noteikumi par tiesību aktu pretrunām civillietās un komerclietās apvienošanai un formalitāšu ātras un vienkāršas spriedumu atzīšanas un izpildes vienkāršošanai dalībvalstīs, kurām ir saistoša šī regula.”

- 4 Saskaņā ar šīs regulas 2. pantu:

“1. Saskaņā ar šo regulu personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā.

2. Uz personām, kuras nav tās dalībvalsts pilsoņi, kurā atrodas to domicils, attiecas jurisdikcijas normas, ko piemēro attiecīgās valsts pilsoņiem.”

5 Minētās regulas 3. pantā ir noteikts:

“1. Personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā vienīgi saskaņā ar šīs nodaļas 2. līdz 7. iedaļā izklāstītajiem noteikumiem.

2. Jo īpaši pret tām nepiemēro I pielikumā izklāstītos valsts jurisdikcijas noteikumus.”

6 Minētās regulas 4. pants ir formulēts šādi:

“1. Ja atbildētāja domicils nav kādā dalībvalstī, tad katras dalībvalsts tiesu jurisdikciju, ievērojot 22. un 23. pantu, nosaka attiecīgās dalībvalsts tiesību akti.

2. Pret šādu atbildētāju visas personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības šajā valstī var tāpat kā attiecīgās valsts pilsoņi izmantot spēkā esošās jurisdikcijas normas un jo īpaši I pielikumā norādītās normas.”

7 Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 4. iedaļā ar nosaukumu “Jurisdikcija attiecībā uz patērētāju līgumiem” ir ietverts tās 15.–17. pants.

8 Šīs regulas 16. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Otra līgumslēdzēja puse var celt prasību pret patērētāju vienīgi tās dalībvalsts tiesās, kurā ir patērētāja domicils.”

9 Minētās regulas 17. pants ir formulēts šādi:

“No šīs iedaļas noteikumiem var atkāpties vienīgi ar vienošanos:

[..]

3) kas ir noslēgta starp patērētāju un otru līgumslēdzēju pusi, kuriem abiem līguma slēgšanas laikā ir domicils vai pastāvīgā mītnesvieta tajā pašā dalībvalstī un kas piešķir jurisdikciju šīs dalībvalsts tiesām, ar nosacījumu, ka šāda vienošanās nav pretrunā attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem.”

10 Regulas Nr. 44/2001 24. pantā ir paredzēts:

“Papildus jurisdikcijai, kas atvasināta no citiem šīs regulas noteikumiem, jurisdikcija ir dalībvalsts tiesai, kurā atbildētājs vērsās. Šo normu nepiemēro, ja atbildētājs vērsies tiesā, lai apstrīdētu jurisdikciju, vai ja citai tiesai ir izņēmuma jurisdikcija saskaņā ar 22. pantu.”

- 11 Minētās regulas II nodaļā ir ietverta 8. iedaļa ar nosaukumu “Jurisdikcijas un pieņemamības pārbaude”, kurā ir atrodams 26. pants, kura 1. un 2. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Ja atbildētājs, kura domicils ir vienā no dalībvalstīm, tiek iesūdzēts tiesā citā dalībvalstī un neierodas tiesā, tiesa pēc savas iniciatīvas paziņo, ka tai nav jurisdikcijas, ja vien tās jurisdikcija nav atvasināta no šīs regulas noteikumiem.

2. Tiesa aptur tiesvedību, kamēr nav pierādīts, ka atbildētājs ir varējis laikus saņemt dokumentu, ar ko celta prasība, vai līdzvērtīgu dokumentu, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, vai ka šajā nolūkā ir veikti visi vajadzīgie pasākumi.”

- 12 Šīs regulas III nodaļā ar nosaukumu “Atzīšana un izpilde” ir ietverts 34. pants, kura 2. punktā ir paredzēts, ka spriedumu neatzīst, “[..] ja atbildētājam netika laikus izsniegts dokuments, ar ko celta prasība, vai līdzīgs dokuments, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, izņemot gadījumu, ja atbildētājs nav sācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad viņam bija iespējams to darīt”.

- 13 Regulas Nr. 44/2001 59. pantā ir paredzēts:

“1. Lai noteiktu, vai puses domicils ir dalībvalstī, kuras tiesā ir celta prasība, tiesa piemēro savus tiesību aktus.

2. Ja puses domicils nav dalībvalstī, kuras tiesā ir celta prasība, tad, lai noteiktu, vai puses domicils ir citā dalībvalstī, tiesa piemēro attiecīgās dalībvalsts tiesību aktus.”

Direktīva 93/13

- 14 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 1. panta 1. punktu tās mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.
- 15 Minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

Valsts tiesiskais regulējums

- 16 Čehijas Civilprocesa kodeksa (turpmāk tekstā — “Civilprocesa kodekss”), redakcijā, kas bija spēkā 2009. gada 30. jūnijā, 29. panta 3. punktā ir paredzēts, ka tad, ja nav piemērojami citi pasākumi, palātas priekšsēdētājs var iecelt aizbildni lietas dalībniekam,

kura dzīvesvieta nav zināma, kuram nav bijis iespējams izsniegt procesuālos dokumentus ārvalstīs zināmajā adresē, kurš ir garīgi slims vai citu ar veselību saistītu iemeslu dēļ nav spējīgs piedalīties tiesvedībā pat uz īsu brīdi vai kurš nav spējīgs saprotami izteikties.

- 17 Iesniedzējtiesa norāda, ka *Ústavní soud* (Konstitucionālā tiesa) 2005. gada 31. marta spriedumā attiecībā uz atbildētāja, kura domicils nav zināms, aizbildni nosprieda šādi:

“Aizbildņa institūts tika ieviests, lai aizsargātu klātneesoša lietas dalībnieka intereses līdz lietas iztiesāšanai, tāpat kā šo pienākumu izpildītu līgumiskais pārstāvis. Ja lietas dalībniekam ir paša izvēlēts pārstāvis, tad lietas dalībnieks ir pats atbildīgs par šo izvēli un par konkrētu pārstāvja rīcību tiesvedības laikā. Tomēr, ja aizbildni lietas dalībniekam ieceļ tiesa, tai ir jānodrošina, ka aizbildnis aizsargā lietas dalībnieka tiesības un leģitīmās intereses. Tajā pašā laikā tai ir pienākums atbrīvot aizbildni no viņa pienākumiem, ja tā pārliecinās, ka aizbildnis vai nu faktiski nepilda savus pienākumus tiesvedībā [...], vai to dara nepietiekami.”

- 18 Atbilstoši Civilprocesa kodeksa 89.a panta pirmajam teikumam redakcijā, kas bija spēkā pamata tiesvedības faktu rašanās brīdī, komercstrīda puses var rakstveidā vienoties par citas pirmās instances tiesas teritoriālo jurisdikciju, ja vien likumā nav noteikta ekskluzīvā kompetence.
- 19 Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 173. panta 1. punktu maksājuma rīkojums ir jāizsniedz atbildētājam personīgi; jebkāda cita izsniegšana ir izslēgta.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 20 Ar prasības pieteikumu, kurš tika iesniegts iesniedzējtiesā 2008. gada 16. septembrī, *Hypoteční banka* — saskaņā ar Čehijas tiesībām nodibināta sabiedrība ar juridisko adresi Prāgā (Čehijas Republika) — lūdz piespriest Vācijas pilsonim U.M. Lindneram samaksāt summu CZK 4383584,60 apmērā, kurai pieskaitīti nokavējuma procenti, kā parādu saistībā ar hipotekāro kredītu, kurš atbildētājam tika piešķirts saskaņā ar līgumu, kas starp līgumslēdzējām pusēm noslēgts 2005. gada 19. augustā (turpmāk tekstā — “līgums”).
- 21 Līguma VIII panta 8. punktā *Hypoteční banka* un U.M. Lindners, atsaucoties uz Civiltiesprocesa kodeksa 89.a pantu, vienojās, ka “jebkurš strīds, kas rodas saistībā ar [...] līgumu, ir vispārējās jurisdikcijas tiesas attiecībā uz banku piekritībā, kuru nosaka pēc adreses, kas prasības celšanas brīdī ir reģistrēta komercreģistrā kā tās biroja juridiskā adrese”.
- 22 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka līguma noslēgšanas brīdī U.M. Lindnera domicilam bija jābūt Mariānskē Lāznē [*Mariánské Lázně*] (Čehijas Republika), proti, patērētāja domicils bija vairāk nekā 150 km no Prāgas, kur atradās “vispārējās jurisdikcijas tiesa attiecībā uz banku”, par ko darījuma partneri bija vienojušies.
- 23 Tomēr, kā norāda *Hypoteční banka*, tā vērsās “tiesā, kurai ir vispārēja jurisdikcija attiecībā uz atbildētāju”, nevis “vispārējās jurisdikcijas tiesā pēc bankas atrašanās vietas”, jo prasības iesniegšanas brīdī tā no savas gribas neatkarīgu iemeslu dēļ nevarēja iesniegt tiesā līguma oriģinālu un tādējādi izpildīt juridisko nosacījumu par prasības celšanu šajā pēdējā minētajā tiesā.
- 24 Iesniedzējtiesa apmierināja prasību ar 2008. gada 16. oktobra maksājuma rīkojumu, ar kuru tā nolēma, ka, pirmkārt, atbildētājam ir prasītājam jāsamaksā pieprasītā summa, kurai pieskaitīti nokavējuma procenti, un, otrkārt, atbildētājam ir jāatlīdzina

tiesāšanās izdevumi. Tomēr, tā kā minēto rīkojumu nebija iespējams izsniegt atbildētājam personīgi, kā tas ir paredzēts Civilprocesa kodeksa 173. panta 1. punktā, tas tika atcelts ar iesniedzējtiesas 2009. gada 8. septembra rīkojumu.

- 25 Tā kā atbildētājs nedzīvo nevienā no iesniedzējtiesai zināmajām adresēm un ņemot vērā, ka tai nav izdevies noteikt nevienu citu atbildētāja dzīvesvietu Čehijas Republikas teritorijā, iesniedzējtiesa piemēroja Civilprocesa kodeksa 29. panta 3. punktu un ar 2009. gada 3. jūnija lēmumu iecēla atbildētājam kā personai, kuras domicils nav zināms, aizbildni.
- 26 Ar 2009. gada 26. oktobra iebildumu rakstu, kas bija pirmā aizbildņa veiktā darbība lietā, kuru izskatīja iesniedzējtiesa, šis aizbildnis iesniedza iebildumus pret *Hypoteční banka* izvirzītajiem prasījumiem par procentiem.
- 27 Šajos apstākļos *Okresní soud v Chebu* [Hebas apgabaltiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Ja viens no lietas dalībniekiem tiesvedībā nav tās dalībvalsts pilsonis, kurā notiek tiesvedība, vai šis fakts var būt pārrobežu elements Līguma 81. panta (bijušais 65. pants) nozīmē, kas ir viens no Regulas [Nr. 44/2001] [...] piemērošanas nosacījumiem?

2) Vai Regula [Nr. 44/2001] liedz piemērot valsts tiesību normas, kas ļauj uzsākt tiesvedību pret personām, kuru domicils nav zināms?

- 3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzīga, vai tiesas iecelta atbildētāja aizbildņa iesniegtus apsvērumus lietā var uzskatīt par atbildētāja ierašanos vietējā tiesā un šīs tiesas jurisdikcijas atzīšanu Regulas [Nr. 44/2001] 24. panta nozīmē, pat ja strīda priekšmets ir prasījums saistībā ar patērētāja līgumu un Čehijas Republikas tiesām nebūtu jurisdikcijas šā strīda izskatīšanai atbilstoši [minētās] regulas 16. panta 2. punktam?

- 4) Vai vienošanos par konkrētas tiesas teritoriālo jurisdikciju var uzskatīt par tādu, kas pamato izvēlētas tiesas starptautisko jurisdikciju Regulas [Nr. 44/2001] 17. panta 3. punkta nozīmē, un, ja tā ir, vai tas attiecas arī uz vienošanos par teritoriālo jurisdikciju, kas nav spēkā, pamatojoties uz Direktīvas [93/13] par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkta pārkāpumu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- ²⁸ Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regula Nr. 44/2001 ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā regulā paredzētie noteikumi par jurisdikciju piemērošanas nosacījumi ir izpildīti, ja viens no tiesvedības dalībniekiem ir citas, nevis tās dalībvalsts pilsonis, kurā notiek šī tiesvedība.

- 29 Šajā ziņā vispirms ir jāprecizē, ka tāpat kā 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar turpmākām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai (turpmāk tekstā — “Briseles konvencija”), kuras interpretācija attiecas arī uz Regulu Nr. 44/2001, ja vien šo Kopienu tiesību aktu noteikumus var kvalificēt kā līdzvērtīgus (2009. gada 16. jūlija spriedums lietā C-189/08 *Zuid-Chemie*, Krājums, I-6917. lpp., 18. punkts), minētās regulas jurisdikcijas noteikumu piemērošana prasa pārrobežu elementa esamību.
- 30 Kā Tiesa jau ir spriedusi par Briseles konvenciju, tiesisko attiecību starptautiskais raksturs var izrietēt no fakta, ka attiecīgā situācija tiesvedībā ir tāda, ka rodas jautājumi par starptautiskās jurisdikcijas noteikšanu (2005. gada 1. marta spriedums lietā C-281/02 *Owusu*, Krājums, I-1383. lpp., 26. punkts).
- 31 Tā ir tiesa, ka viena lietas dalībnieka ārvalsts pilsonība netiek ņemta vērā Regulā Nr. 44/2001 paredzētajos noteikumos par jurisdikciju. Tomēr, kā ģenerālvokāte ir norādījusi savu secinājumu 65. punktā, jautājums, ar kādiem nosacījumiem ir piemērojami šīs regulas noteikumi par jurisdikciju, no vienas puses, ir jānorobežo no jautājuma, atbilstoši kādiem kritērijiem saskaņā ar šiem noteikumiem nosaka starptautisko jurisdikciju, no otras puses.
- 32 Ir skaidrs, ka apstākļos, kādi ir pamatlietā, atbildētāja ārvalsts pilsonība var radīt jautājumus par tiesas, kas izskata lietu, starptautiskās jurisdikcijas noteikšanu.
- 33 Tādā situācijā, kāda ir aplūkota pamatlietā, to dalībvalsts tiesu, kuras pilsonība ir atbildētājam, kompetenci var atzīt pat tad, ja nav zināms atbildētāja domicils šajā valstī. Šajos apstākļos Regulā Nr. 44/2001 paredzēto vienveidīgo noteikumu par jurisdikciju

piemērošana to noteikumu vietā, kas ir spēkā dažādās dalībvalstīs, atbilstu juridiskās drošības prasībai un šīs regulas mērķim pēc iespējas pilnīgāk nodrošināt atbildētāja, kura domicils ir Eiropas Savienības teritorijā, aizsardzību.

- 34 No tā izriet, ka situācijā, kāda ir aplūkota pamatlietā, kurā atbildētājam ir ārvalsts pilsonība un viņa domicils valstī, kuras teritorijā atrodas tiesa, kurā uzsākta tiesvedība, nav zināms, var piemērot Regulas Nr. 44/2001 noteikumus par jurisdikciju.
- 35 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regula Nr. 44/2001 ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzēto noteikumu par jurisdikciju piemērošana ir pakļauta nosacījumam, lai attiecīgajā situācijā pamatlietā, ko izskata dalībvalsts tiesa, rastos jautājumi par šīs tiesas starptautiskās jurisdikcijas noteikšanu. Šāda situācija rodas gadījumā, kāds ir aplūkots pamatlietā, kurā vienas dalībvalsts tiesā ir celta prasība pret citas dalībvalsts pilsoni, kura domicils šai tiesai nav zināms.

Par otro jautājumu

- 36 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai Regula Nr. 44/2001 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu dalībvalsts tiesību normu, kas pieļauj tiesvedības uzsākšanu pret personām, kuru domicils nav zināms.

- 37 Lai sniegtu atbildi uz šo jautājumu, uzreiz ir jānorāda, ka Regulas Nr. 44/2001 tāpat kā Briseles konvencijas mērķis ir nevis saskaņot visu dalībvalstu civilprocesuālos noteikumus, bet gan noteikt, kurai tiesai ir jurisdikcija civillietās un komercietās attiecībās starp šīm valstīm, un atvieglot spriedumu izpildi (šajā ziņā skat. 2004. gada 5. februāra spriedumu lietā *C-18/02 DFDS Torline, Recueil*, I-1417. lpp., 23. punkts).
- 38 Ņemot vērā, ka Regulā Nr. 44/2001 nav tādas normas, kurā būtu tieši noteikta tiesas jurisdikcija, kā tas ir gadījumā, kāds ir aplūkots pamatlietā, kurā atbildētāja domicils nav zināms, vispirms ir svarīgi pārbaudīt, saskaņā ar kādu normu attiecīgajā gadījumā šo regulu tomēr var piemērot, un, ja tas ir iespējams, atvasināt no tā kritēriju, ar kuru var pamatot tiesas jurisdikciju.
- 39 Šajā ziņā attiecībā uz prasību pamatlietā, kuru pret patērētāju cēla otra ligumslēdzēja puse, ir jāatgādina, ka minētās regulas 16. panta 2. punktā ir paredzēts, ka šādu prasību var celt vienīgi tās dalībvalsts tiesās, kurā ir patērētāja domicils.
- 40 Tādējādi, ja prasība pret patērētāju ir celta valsts tiesā, tai vispirms ir jāpārbauda, vai atbildētāja domicils ir tiesas dalībvalsts teritorijā, atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 59. panta 1. punktam piemērojot savus tiesību aktus.
- 41 Pēc tam, ja, kā tas ir pamatlietā, minētā tiesa secina, ka atbildētāja pamatlietā domicils nav tiesas dalībvalsts teritorijā, tai ir jāpārbauda, vai atbildētāja domicils ir otrā dalībvalstī. Tālab atbilstoši minētās regulas 59. panta 2. punktam tiesa piemēro šīs otras dalībvalsts tiesību aktus.

- 42 Visbeidzot, ja valsts tiesa, pirmkārt, tomēr nevar konstatēt vietu, kurā patērētājs dzīvo, un, otrkārt, tai nav arī pārlicecinošu pierādījumu, kas ļautu secināt, ka patērētājs īstenībā dzīvo ārpus Savienības — situācija, kurā būtu piemērojams Regulas Nr. 44/2001 4. pants —, ir jāpārbauda, vai tās 16. panta 2. punktu var interpretēt tādējādi, ka aplūkojamajā gadījumā iepriekš minētajā normā paredzētais noteikums par tās dalībvalsts, kuras teritorijā atrodas patērētāja domicils, tiesu jurisdikciju attiecas arī uz patērētāja pēdējo zināmo domicilu.
- 43 Tāda pieeja, šķiet, atbilst minētās regulas loģikai un iekļaujas tās izveidotajā sistēmā.
- 44 Tas visupirms atbilst Regulas Nr. 44/2001 mērķim pastiprināt Savienībā reģistrēto personu tiesisko aizsardzību, vienlaikus ļaujot prasītājam viegli noteikt tiesu, kurā tas var vērsties, un atbildētājam — saprātīgi paredzēt tiesu, kurā to var iesūdzēt (skat. it īpaši 2011. gada 25. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-509/09 un C-161/10 *eDate Advertising u.c.*, Krājums, I-10269. lpp., 50. punkts).
- 45 Turklāt šāds risinājums, dodot priekšroku regulā paredzēto vienvēidīgo noteikumu piemērošanai, nevis dažādajiem valstu noteikumiem, ļauj izvairīties no tā, ka neiespējamība noteikt pašreizējo atbildētāja domicilu kavē kompetentās tiesas noteikšanu un tādējādi liedz prasītājam viņa tiesības vērsties tiesā. Tāda situācija var it īpaši rasties gadījumā, kāds ir aplūkots pamatlietā, kurā patērētājs, kas saskaņā ar minētās regulas 16. panta 2. punktu var tikt iesūdzēts tiesās dalībvalsts teritorijā, kurā ir viņa domicils, ir atteicies no sava domicila pirms tiesvedības uzsākšanas pret viņu.

- 46 Visbeidzot, kritērijs par patērētāja pēdējo zināmo domicilu ļauj Regulas Nr. 44/2001 16. panta 2. punkta piemērošanas nolūkos nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp prasītāja un atbildētāja tiesībām tieši tādā gadījumā, kāds ir pamatlietā, kurā atbildētājam bija pienākums informēt savu darījuma partneri par jebkādu adreses maiņu, kas rastos pēc līguma par ilgtermiņa hipotekāro kredītu parakstīšanas.
- 47 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ir jāuzskata, ka saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 16. panta 2. punktu situācijā, kāda ir pamatlietā, kurā patērētājs, kas ir ilgtermiņa hipotekārā kredīta līguma, kurā ir ietverts pienākums informēt darījuma partneri par jebkādu adreses maiņu, puse, atsakās no sava domicila pirms prasības celšanas pret viņu par savu līgumisko pienākumu neizpildi, dalībvalsts tiesas, kuras teritorijā atradās patērētāja pēdējais zināmais domicils, ir kompetentas izskatīt minēto lietu, kurā, piemērojot minētās regulas 59. pantu, nebija iespējams noteikt pašreizējo atbildētāja domicilu un kurā nav neviena pārliecinoša pierādījuma, kas tām ļautu secināt, ka patērētājam patiesībā nav domicila Eiropas Savienības teritorijā.
- 48 Pēc šī precizējuma saistībā ar prasībām, kas ir jāievēro turpmākajā tiesvedībā, ir jāatgādina, ka visi Regulas Nr. 44/2001 noteikumi pauž centienus rūpēties par to, lai tās ietvaros tiesvedības, kuru rezultātā tiek pieņemti tiesu nolēmumi, norisinātos, ievērojot tiesības uz aizstāvību (skat. 1980. gada 21. maija spriedumu lietā 125/79 *Denilauler, Recueil*, 1553. lpp., 13. punkts, un 2009. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-394/07 *Gambazzi*, Krājums, I-2563. lpp., 23. punkts).
- 49 Tomēr prasība par tiesību uz aizstāvību ievērošanu, kā ir paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, ir jāizpilda, vienlaicīgi ievērojot atbildētāja tiesības vērsties tiesā viņa prasījumu pamatotības izlemšanai.

- 50 Šajā ziņā Tiesa iepriekš minētā sprieduma lietā *Gambazzi* 29. punktā ir nospriedusi, ka tādu pamattiesību kā tiesību uz aizstāvību ievērošana nešķiet esam absolūta izņēmumu tiesība, bet var ietvert ierobežojumus. Tomēr tiem ir tiešām jāatbilst vispārējo interešu mērķiem, kam attiecīgais pasākums paredzēts, un, ņemot vērā sasniedzamo mērķi, tie nevar ietvert pārmērīgu šo tiesību traucējumu.
- 51 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir lēmusi, ka centieni nepieļaut atteikuma spriest tiesu situācijas, kādās nonāktu prasītājs, ja nebūtu iespējams noteikt atbildētāja domicilu, mērķis ir vispārīgās intereses (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Gambazzi*, 31.–33. punkts), un iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgajai valsts tiesību normai tiešām ir tāds mērķis.
- 52 Par prasību attiecībā uz nepieciešamību izvairīties no tiesību uz aizstāvību pārmērīgiem traucējumiem ir jānorāda, ka tā it īpaši attiecas uz Regulas Nr. 44/2001 26. panta 2. punkta interpretāciju. Minētā tiesību norma ir jāsaprot tā, ka tiesa, kas ir kompetenta atbilstoši šai regulai, nevar likumīgi turpināt tiesvedību, kamēr nav pierādīts, ka atbildētājs ir varējis laikus saņemt dokumentu, ar ko celta prasība, vai ka ir veikti visi vajadzīgie pasākumi, lai atbildētājs varētu nodrošināt sev aizstāvību. Šajā nolūkā tiesai, kas izskata lietu, ir jānodrošina, lai rūpīgi un godprātīgi tiktu veikta visa nepieciešamā izpēte atbildētāja atrašanai.
- 53 Patiešām, pat ja ir ievēroti šie nosacījumi, tiesvedību turpināšanas iespēja bez ziņām par atbildētāju, ja kompetentā tiesa aizbildnim izsniedz paziņojumu par prasību, kā tas ir pamatlietā, ierobežo atbildētāja tiesības uz aizstāvību. Taču šo ierobežojumu attaisno prasītāja tiesības uz efektīvu aizsardzību, ņemot vērā, ka šādas tiesvedības neesamības gadījumā šīs tiesības būtu tukša skaņa.

54 Pretēji situācijai, kādā atrodas atbildētājs, kuram tika liegta iespēja efektīvi aizstāvēties, bet kuram būs iespēja nodrošināt tiesības uz aizstāvību, saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu iebilstot pret sprieduma atzīšanu, kas ir pieņemts pret viņu (šajā ziņā skat. 1985. gada 11. jūnija spriedumu lietā 49/84 *Debaecker* un *Plouvier*, *Recueil*, 1779. lpp., 11. punkts), prasītājs riskē ar to, ka viņam varētu tikt liegta jebkāda apstrīdēšanas iespēja.

55 Tādējādi uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regula Nr. 44/2001 ir jāinterpretē tādējādi, ka

— saskaņā ar minētās regulas 16. panta 2. punktu situācijā, kādā ir pamatlietā, kurā patērētājs, kas ir ilgtermiņa hipotekārā kredīta līguma, kurā ir ietverts pienākums informēt darījuma partneri par jebkādu adreses maiņu, puse, atsakās no sava domicila pirms prasības celšanas pret viņu par savu līgumisko pienākumu neizpildi, tās dalībvalsts tiesas, kuras teritorijā atradās patērētāja pēdējais zināmais domicils, ir kompetentas izskatīt minēto lietu gadījumā, kad, piemērojot minētās regulas 59. pantu, nav iespējams noteikt pašreizējo atbildētāja domicilu un kad nav neviena pārliecinoša pierādījuma, kas tām ļautu secināt, ka patērētājam patiesībā nav domicila Eiropas Savienības teritorijā;

— šī regula neliedz piemērot dalībvalsts procesuālo tiesību normu, kas, lai nepieļautu atteikuma spriest tiesu situācijas, atļauj uzsākt tiesvedību pret personām, kuru domicils nav zināms, ja tiesa, kuras izskatīšanā atrodas lieta, pirms nolēmuma pieņemšanas ir pārliecināta, ka rūpīgi un godprātīgi ir veikta visa nepieciešamā izpēte atbildētāja atrašanai.

56 Ņemot vērā atbildes, kas sniegtas uz pirmo un otro jautājumu, uz trešo un ceturto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

57 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzēto noteikumu par jurisdikciju piemērošana ir pakļauta nosacījumam, lai attiecīgajā situācijā pamatlietā, ko izskata dalībvalsts tiesa, rastos jautājumi par šīs tiesas starptautiskās jurisdikcijas noteikšanu. Šāda situācija rodas tādā gadījumā kā pamatlietā, kurā vienas dalībvalsts tiesā ir celta prasība pret citas dalībvalsts pilsoni, kura domicils šai tiesai nav zināms;**

2) Regula Nr. 44/2001 ir jāinterpretē tādējādi, ka:

- saskaņā ar minētās regulas 16. panta 2. punktu tādā situācijā kā pamatlietā, kurā patērētājs, kas ir ilgtermiņa hipotekārā kredīta līguma, kurā ir ietverts pienākums informēt darījuma partneri par jebkādu adreses maiņu, puse, atsakās no sava domicila pirms prasības celšanas pret viņu par savu līgumisko pienākumu neizpildi, tās dalībvalsts tiesas, kuras teritorijā atradās patērētāja pēdējais zināmais domicils, ir kompetentas izskatīt minēto lietu gadījumā, kad, piemērojot minētās regulas 59. pantu, nav iespējams noteikt pašreizējo atbildētāja domicilu un kad nav neviena pārlicinoša pierādījuma, kas tām ļautu secināt, ka patērētājam patiesībā nav domicila Eiropas Savienības teritorijā;

- šī regula neliedz piemērot dalībvalsts procesuālo tiesību normu, kas, lai nepieļautu atteikuma spriest tiesu situāciju, atļauj uzsākt tiesvedību pret personām, kuru domicils nav zināms, ja tiesa, kuras izskatīšanā atrodas lieta, pirms nolēmuma pieņemšanas ir pārliecināta, ka rūpīgi un godprātīgi ir veikta visa nepieciešamā izpēte atbildētāja atrašanai.

[Paraksti]